

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

દેવેન્દ્ર ભાસ્કર અને અન્ય

વિરુદ્ધ

હરિયાણા રાજ્ય અને અન્ય

(સિવિલ અપીલ નંબર ૭૦૩૧/૨૦૨૧)

૨૪ નવેમ્બર, ૨૦૨૧

[એસ. અબ્દુલ નઝીર અને કિષ્ના મુરારી, ન્યાયમૂર્તિઓ]

ન્યાયિક સમીક્ષા-લાયકાતની સમાનતા-તેનું નિર્ધારણ-યોજાયેલ:લાયકાતની સમાનતા એ રાજ્ય માટે એક બાબત છે, કારણ કે ભરતી અધિકારી નક્કી કરે છે-ન્યાયિક સમીક્ષા ન તો નિર્ધારિત લાયકાતની મર્યાદાને વિસ્તૃત કરી શકે છે અને ન તો અન્ય કોઈ લાયકાત સાથે નિર્ધારિત લાયકાતની મર્યાદાને નક્કી કરી શકે છે-હકીકતો પર, ઉચ્ચ અદાલતે એવું માનીને ભૂલ કરી હતી કે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા આપવામાં આવેલ કલા અને હસ્તકલામાં ડિપ્લોમા/ડિગ્રી હરિયાણા ઔદ્યોગિક તાલીમ વિભાગ દ્વારા લેવામાં આવતી કલા અને

હસ્તકલામાં બે વર્ષના ડિપ્લોમા સમાન છે-અંતર શિક્ષણ દ્વારા ડિપ્લોમાને નિયમિત વર્ગખંડ અભ્યાસ દ્વારા આપવામાં આવતા ડિપ્લોમા સાથે સરખાવી શકાતો નથી-તેથી, ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા આદેશને રદ કરી દેવામાં આવ્યો-શિક્ષણ/શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ .

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠરાવ્યુ: ૧.૧ રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટ કોર્સ એક અત્યંત વ્યવહારુ લક્ષી અભ્યાસક્રમ છે અને નિમણૂક કરાયેલા શિક્ષકોએ વિદ્યાર્થીઓને આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટમાં તાલીમ આપવી પડે છે જે એક વ્યવહારુ વિષય છે.આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટમાં ડિપ્લોમા ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વિભાગ, હરિયાણા દ્વારા નિયમિત વર્ગખંડ શિક્ષણમાં હાજરી આપતા વિદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવે છે.મોટાભાગના વિષયો વ્યવહારુ વિષયો છે અને તેમનો અભ્યાસ અંતર શિક્ષણ દ્વારા શક્ય નથી.કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી અંતર શિક્ષણ દ્વારા કલા અને હસ્તકલામાં ડિપ્લોમા આપે છે.આ ડિપ્લોમાને નિયમિત વર્ગખંડ અભ્યાસ દ્વારા આપવામાં આવતા ડિપ્લોમા સાથે સરખાવી ન શકાય.

૧.૨ કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીએ પોતે જ સ્પષ્ટતા કરી છે કે પત્રવ્યવહાર દ્વારા તેના દ્વારા શરૂ કરાયેલ કલા અને હસ્તકલામાં ડિપ્લોમા કલા અને હસ્તકલા શિક્ષકોના પદ પર નિમણૂક માટે નથી.હકીકતમાં, કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીએ ક્યારેય એવો દાવો કર્યો નથી કે ઉપરોક્ત ડિપ્લોમા કલા અને હસ્તકલા શિક્ષકોની નિમણૂક માટે માન્ય છે.કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીના કુલાધિપતિએ ૨૭.૦૮.૨૦૦૪ ની જાહેર સૂચનામાં સ્પષ્ટતા કરી છે કે આ ડિગ્રી વિદ્યાર્થીઓને સ્વ-રોજગાર માટે સક્ષમ

બનાવવા માટે છે.અરજદારો દ્વારા રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોમાંથી કોઈ પણ એવું સૂચવતું નથી કે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા આપવામાં આવેલ કલા અને હસ્તકલાનો ડિપ્લોમા હરિયાણા ઔદ્યોગિક તાલીમ વિભાગ દ્વારા આયોજિત કલા અને હસ્તકલાની પરીક્ષામાં બે વર્ષના ડિપ્લોમાની સમકક્ષ છે.કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીએ તેના ID ૧ તારીખના પત્રમાં સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે યુનિવર્સિટી કલા અને હસ્તકલામાં ડિપ્લોમા સહિત કોઈપણ અભ્યાસક્રમ માટે કોઈ ચોક્કસ નોકરીની બાંધધરી આપતી નથી.'એકિઝબિટ પીર "થી" પીઝ" સુધીના દસ્તાવેજો એવો દાવો કરતા નથી કે આ અભ્યાસક્રમને હરિયાણા ઔદ્યોગિક તાલીમ વિભાગ દ્વારા આયોજિત બે વર્ષના ડિપ્લોમા ઇન આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટ પરીક્ષા અથવા હરિયાણા શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સમકક્ષ લાયકાતની સમકક્ષ માન્યતા આપવામાં આવી છે.

૧.૪ ૨૦.૦૭.૨૦૦૬ ની જાહેરાત મુજબ કળા અને હસ્તકલા શિક્ષકના પદ પર નિમણૂક માટે પાત્રતા માપદંડોમાંની એક "હરિયાણા ઔદ્યોગિક તાલીમ વિભાગ દ્વારા આયોજિત કલા અને હસ્તકલામાં બે વર્ષની ડિપ્લોમા પરીક્ષા અથવા હરિયાણા શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સમકક્ષ લાયકાત છે." હરિયાણાના ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું હતું કે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા કલા અને હસ્તકલા અભ્યાસક્રમમાં ડિપ્લોમા અંતર શિક્ષણ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવે છે અને આ અભ્યાસક્રમને હરિયાણા ઔદ્યોગિક તાલીમ વિભાગ દ્વારા આપવામાં આવતા કલા અને હસ્તકલા અભ્યાસક્રમમાં બે વર્ષના ડિપ્લોમા સાથે સરખાવી શકાય

નહીં.હરિયાણા રાજ્ય દ્વારા આ અભ્યાસક્રમને ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા આપવામાં આવેલી માન્યતા તેની સમાનતાથી સંપૂર્ણપણે અલગ છે.જ્યારે શિક્ષણ વિભાગના નિષ્ણાતોએ કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટમાં ડિપ્લોમા હરિયાણા ઔદ્યોગિક તાલીમ વિભાગ દ્વારા આપવામાં આવેલા આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટમાં બે વર્ષના ડિપ્લોમાની સમકક્ષ ન હોવાનું માન્યું છે, ત્યારે હાઈકોર્ટ તેમની બરાબરી કરવામાં ન્યાયી ન હતી.

૧.૫ ન્યાયિક સમીક્ષા ન તો નિર્ધારિત લાયકાતની મર્યાદાને વિસ્તૃત કરી શકે છે અને ન તો અન્ય કોઈ લાયકાત સાથે નિર્ધારિત લાયકાતની મર્યાદાને નક્કી કરી શકે છે.લાયકાતની સમાનતા એ રાજ્ય માટે એક બાબત છે, જે નક્કી કરવા માટે ભરતી અધિકારી છે.ઉચ્ચ અદાલતે એવું માનીને ભૂલ કરી હતી કે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટમાં આપવામાં આવતો ડિપ્લોમા/ડિગ્રી હરિયાણા ઔદ્યોગિક તાલીમ વિભાગ દ્વારા લેવામાં આવતી આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટમાં બે વર્ષના ડિપ્લોમા અથવા હરિયાણાના ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ નિયામક દ્વારા આયોજિત આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટમાં ડિપ્લોમા સમકક્ષ છે.હાઈકોર્ટના ચુકાદા અને આદેશને રદ કરવામાં આવે છે અને રિટ અરજીઓ રદ કરવામાં આવે છે.

મોહમ્મદ શુજાત અલી અને ઓઆરએસ વિ.યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા એન્ડ ઓઆરએસ. (૧૯૭૫) ૩ એસસીસી ૭૬:[૧૯૭૫] ૧ એસ. સી. આર. ૪૪૯; જે. રંગા સ્વામી વિરુદ્ધ આંધ્રપ્રદેશ સરકાર અને અન્યો (૧૯૯૦) ૧ એસ. સી. સી. ૨૮૮; રાજસ્થાન રાજ્ય અને અન્યો. વી.લતા અરુણ

(૨૦૦૨) ૬ એસ. સી. સી. ૨૫૨; ગુરુ નાનક દેવ યુનિવર્સિટી વિરુદ્ધ સંજય કુમાર કટવાલ અને અન્ન. (૨૦૦૯) ૧ એસસીસી ૬૧૦:[૨૦૦૮] ૧૪ એસસીઆર ૯૬૧; ઝહૂર અહમદ રાથર અને ઓઆરએસ. વિ.શેખ ઈમ્તિયાઝ અહમદ અને અન્ય. (૨૦૧૯) ૨ એસસીસી ૪૦૪:[૨૦૧૮] ૧૪ એસસીઆર ૧૦૮૨-નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

કેસ કાયદો સંદર્ભ

૧	[૧૯૭૫]	૧ એસસીઆર ૪૪૯	નો ઉલ્લેખ કર્યો છે	પરિચ્છેદ ૨૧
૨	(૧૯૯૦)	૧ એસસીસી ૨૮૮	નો ઉલ્લેખ કર્યો છે	પરિચ્છેદ ૨૨
૩	(૨૦૦૨)	૬ એસસીસી ૨૫૨	નો ઉલ્લેખ કર્યો છે	પરિચ્છેદ ૨૩
૪	[૨૦૦૮]	૧૪ એસસીઆર ૯૬૧	નો ઉલ્લેખ કર્યો છે	પરિચ્છેદ ૨૪
૫	[૨૦૧૮]	૧૪ એસસીઆર ૧૦૮૨	નો ઉલ્લેખ કર્યો છે	પેરા ૨૫

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન:સિવિલ અપીલ નંબર ૭૦૩૧/૨૦૨૧.

સીડબ્લ્યુપી નંબર ૨૦૬૩૦/૨૦૦૬ માં ચંદીગઢ ખાતે પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના ૨૨.૦૨.૨૦૦૭ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

આર બસંત, વરિષ્ઠ વકીલ, વરિંદર કુમાર શર્મા, અનિલ કુમાર, વિજય શર્મા, શ્રી પાલ સિંહ, આદિત્ય રંજન, શંકર રાજુ, ડૉક્ટર સુરેન્દ્ર સિંહ હુક્ટા, રણબીર સિંહ યાદવ, અક્ષય સહાય, પ્રતીક યાદવ, શ્રીમતી પ્રતિમા યાદવ, અપીલકર્તાઓ માટે વકીલ.

ડૉક્ટર મોનિકા ગુસૈન, હરિકેશ સિંહ, આર. ડી. જટૈન, સત્યેન્દ્ર કુમાર, સુશ્રી એસ. જનાની, જગજીત સિંહ છાબડા, સુબોધ કે. આર. પાઠક, વિનોદ કે. સોની, પવન કે. આર. શર્મા, ડૉક્ટર અમરદીપ ગૌર, મેસર્સ વી. મહેશ્વરી એન્ડ

કંપની, પ્રદીપ દહિયા, સુશ્રી મહિમા બેનીપુરી, દેવાશીષ ભારુકા, પ્રતિવાદીઓ માટે વકીલો.

કોર્ટનો ચુકાદો આના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

એસ અબ્દુલ નઝીર, ન્યાયમૂર્તિ.

1. મંજૂર કરવામાં આવે છે.
2. આ અપીલ ચંદીગઢ ખાતે પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચના આદેશ સામે નિર્દેશિત કરવામાં આવી છે, જેમાં સુમન લતા અને અન્યો વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય અને અન્યોમાં ૨૦૦૬ના સીડબ્લ્યુપી નંબર ૨૦૬૩૦માં પસાર કરાયેલા ૨૨.૦૨.૨૦૦૭ ના આદેશને પડકારવામાં આવ્યો છે.
3. અહીં અપીલકર્તાઓને હાઈકોર્ટ સમક્ષ પ્રતિવાદીઓ તરીકે સામેલ કરવામાં આવ્યા હતા કારણ કે ઉપરોક્ત રિટ અરજીના પરિણામથી તેમની સેવા કારકિર્દીને અસર થવાની સંભાવના હતી. અહીં પ્રતિવાદી નંબર ૧ થી ૩, એટલે કે, હરિયાણા રાજ્ય, નિયામક, શાળા શિક્ષણ, હરિયાણા અને હરિયાણા કર્મચારી પસંદગી આયોગને રિટ પિટિશનમાં પ્રતિવાદી નંબર ૧ થી ૩ તરીકે ગોઠવવામાં આવ્યા હતા. આ અપીલમાં મોટાભાગના ખાનગી પ્રતિવાદીઓ હાઈકોર્ટ સમક્ષ રિટ અરજદારો હતા અને અહીંના કેટલાક પ્રતિવાદીઓ દરમિયાનગીરી કરનારા છે. સગવડતા માટે, પક્ષકારોને હાઈકોર્ટ સમક્ષ તેમના સંબંધિત રેકૉર્ડમાં સંદર્ભિત કરવામાં આવે છે.

4. આ વિવાદની ઉત્પત્તિ જાહેરાત નંબર ૬/૨૦૦૬, તારીખ ૨૦.૦૭.૨૦૦૬ (પરિશિષ્ટ-P ૮) પરથી થાય છે, જે હરિયાણા રાજ્ય કર્મચારી પસંદગી આયોગ (ટૂંકમાં, 'આયોગ') દ્વારા બહાર પાડવામાં આવી હતી, જેમાં હરિયાણા રાજ્યમાં કલા અને હસ્તકલા શિક્ષકોની ૮૧૬ જગ્યાઓ ભરવા માટે અરજીઓ મંગાવવામાં આવી હતી. અન્યમાં આ માટે પાત્રતા માપદંડ નીચે મુજબ હતા:

(i) હરિયાણા શાળા શિક્ષણ બોર્ડમાંથી મેટ્રિક અથવા હરિયાણા શાળા શિક્ષણ બોર્ડ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સમકક્ષ લાયકાત.

((૨) હરિયાણા ઔદ્યોગિક તાલીમ વિભાગ દ્વારા આયોજિત કલા અને હસ્તકલામાં બે વર્ષની ડિપ્લોમા પરીક્ષા અથવા હરિયાણા શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સમકક્ષ લાયકાત.

(૩) મેટ્રિક ધોરણ સુધી હિન્દીનું જ્ઞાન.

5. અરજદારોનો કેસ એ છે કે તેઓએ કલા અને હસ્તકલા/રેખાંકન વિષય સાથે મેટ્રિક પાસ કર્યું છે અથવા તેઓએ તેમના મેટ્રિકમાં કલા અને હસ્તકલા/રેખાંકન વિષયને વધારાના વિષય તરીકે પાસ કર્યો છે. તમામ અરજદારોએ કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીમાંથી આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટમાં તેમનો બે વર્ષનો ડિપ્લોમા પાસ કર્યો હતો. અરજદારોએ તેમની લાયકાતના આધારે આયોગમાં ઉપરોક્ત પદ માટે અરજી કરી હતી. તેમની અરજીઓ આયોગ દ્વારા એ કારણોસર સ્વીકારવામાં આવી ન હતી કે તેઓએ કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીમાંથી આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટમાં તેમનો બે

વર્ષનો ડિપ્લોમા પાસ કર્યો હતો, જેને હરિયાણા શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા સમકક્ષ લાયકાત તરીકે માન્યતા આપવામાં આવી નથી, જેના કારણે હાઈકોર્ટમાં રિટ અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી હતી.

6. ૧૨.૧૨.૨૦૦૬ ના રોજ, શાળા શિક્ષણ નિયામક હરિયાણા, ચંદીગઢએ તમામ જિલ્લા શિક્ષણ અધિકારીઓ/જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણ અધિકારીઓને એક પત્ર લખ્યો હતો જેમાં જાણ કરવામાં આવી હતી કે ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ નિયામક, હરિયાણા દ્વારા સંચાલિત કલા અને હસ્તકલામાં ડિપ્લોમા એ હરિયાણા રાજ્યમાં એકમાત્ર માન્યતા પ્રાપ્ત અભ્યાસક્રમ છે. આ પત્રમાં વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીમાંથી કલા અને હસ્તકલામાં ડિપ્લોમા/પ્રમાણપત્રો હરિયાણા રાજ્યમાં કલા અને હસ્તકલાના શિક્ષકની નિમણૂકના હેતુ માટે માન્ય નથી. અરજદારોએ હાઈકોર્ટ સમક્ષ રિટ અરજીઓમાં આ પત્રની માન્યતાને પણ પડકાર્યો છે.

7. પ્રતિવાદીઓ નંબર ૧ થી ૩ એ રિટ પિટિશનનો વિરોધ કરતા વાંધાઓ દાખલ કર્યા હતા. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટમાં ડિપ્લોમા ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વિભાગ, હરિયાણા દ્વારા નિયમિત વર્ગખંડ શિક્ષણમાં હાજરી આપતા વિદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવે છે. મોટાભાગના વિષયો વ્યવહારુ વિષયો છે અને તેમનો અભ્યાસ અંતર શિક્ષણ દ્વારા શક્ય નથી. કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા અંતર શિક્ષણ દ્વારા કલા અને હસ્તકલામાં આપવામાં આવેલ ડિપ્લોમા શિક્ષક તાલીમ અભ્યાસક્રમ નથી. તેથી, તેને નિયમિત વર્ગખંડ અભ્યાસ દ્વારા આપવામાં આવતા ડિપ્લોમા સાથે સરખાવી ન

શકાય.વધુમાં, ઉપરોક્ત ડિપ્લોમા માત્ર સ્વ-રોજગારના હેતુ માટે છે અને તેને શિક્ષણ વિભાગ તેમજ ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વિભાગ, હરિયાણા દ્વારા શિક્ષક તાલીમ અભ્યાસક્રમના હેતુ માટે માન્યતા આપવામાં આવી નથી.

8. રિટ અરજીઓમાં ખાનગી પ્રતિવાદીઓએ પણ આવી જ દલીલો કરી છે અને રિટ અરજીઓને રદ કરવાની માંગ કરી છે.ઉચ્ચ અદાલતે પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલની દલીલોને ધ્યાનમાં લઈને અને રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીના અવલોકન પર રિટ અરજીઓને મંજૂરી આપી હતી.ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે અરજદારોને કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીમાંથી મેળવેલા ડિપ્લોમાની તાકાત સાથે કલા અને હસ્તકલા શિક્ષકોના પદ માટે વિચારણા કરવાનો કાનૂની અધિકાર છે.

9. અહીં અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન વકીલે (રિટ અરજીઓમાં ખાનગી પ્રતિવાદીઓ) રજૂઆત કરી હતી કે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા આપવામાં આવેલ કલા અને હસ્તકલામાં ડિપ્લોમા એ ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વિભાગ, હરિયાણા દ્વારા આપવામાં આવેલ કલા અને હસ્તકલામાં ડિપ્લોમાની સમકક્ષ નથી.તેને હરિયાણા શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા માન્યતા આપવામાં આવી નથી.હરિયાણાના ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા કલા અને હસ્તકલામાં ડિપ્લોમા એવા વિદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવે છે જેઓ નિયમિત વર્ગખંડના શિક્ષણમાં હાજરી આપે છે.મોટાભાગના વિષયો વ્યવહારુ વિષયો છે અને તેમનો અભ્યાસ અંતર શિક્ષણ દ્વારા શક્ય નથી.ઉપરોક્ત યુનિવર્સિટી દ્વારા આપવામાં આવેલ કલા અને હસ્તકલામાં ડિપ્લોમા માત્ર

શૈક્ષણિક લાયકાત વધારવા માટે છે.આ સંબંધમાં, વિદ્વાન વકીલે બીજા પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરાયેલ જવાબી સોગંદનામા સાથે સંલગ્ન આર-૧ થી આર-૩ તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું છે.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે પ્રશ્ન એ નથી કે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા અંતર શિક્ષણ દ્વારા કલા અને હસ્તકલામાં ડિપ્લોમા અમાન્ય છે કે ગેરકાયદેસર.તેના બદલે, પ્રશ્ન એ છે કે શું કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા ઉપરોક્ત ડિપ્લોમા હરિયાણા ઔદ્યોગિક તાલીમ વિભાગ દ્વારા આયોજિત કલા અને હસ્તકલા પરીક્ષામાં ડિપ્લોમાની 'સમકક્ષ લાયકાત' છે.એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી હતી કે 'સમાનતા' એક તકનીકી બાબત છે અને જ્યારે નિષ્ણાતનો મત અન્યથા હોય ત્યારે આ અદાલત સત્તાવાળાઓને તેને સમકક્ષ તરીકે ઓળખવા માટે નિર્દેશ આપી શકતી નથી.

10. પ્રતિવાદી-હરિયાણા રાજ્ય માટે વિદ્વાન વકીલે રિટ પિટિશનમાં અપીલકર્તાઓ/ખાનગી પ્રતિવાદીઓ માટે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને સમર્થન આપ્યું છે.

11. બીજી બાજુ, અહીં રિટ અરજદારો-પ્રતિવાદીઓ માટે વિદ્વાન વકીલ રજૂ કરશે કે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી અધિનિયમ, ૧૯૮૬ ની જોગવાઈઓ હેઠળ કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીની રચના કરવામાં આવી હતી અને આ યુનિવર્સિટી દ્વારા અંતર શિક્ષણ દ્વારા આપવામાં આવેલી તમામ લાયકાતો કેન્દ્ર સરકાર હેઠળની જગ્યાઓ અને સેવાઓમાં રોજગારના હેતુ માટે આપમેળે માન્ય છે.હરિયાણા સરકારે વારંવાર કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા આપવામાં આવતા કલા અને હસ્તકલા અભ્યાસક્રમમાં બે વર્ષના ડિપ્લોમાની પુષ્ટિ કરી છે.આ સંબંધમાં,

તેઓએ રાજ્ય સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા સંદેશાવ્યવહાર અને તેની તારીખો ૦૨.૧૧.૧૯૯૯, ૨૭.૦૫.૨૦૦૫ અને ૩૦.૦૫.૨૦૦૫ પર આધાર રાખ્યો છે.તે અપીલ રદ કરવા માટે પ્રાર્થના કરે છે.

12. અમે બારમાં પક્ષકારોના વિદ્વાન સલાહકારોની રજૂઆતોને કાળજીપૂર્વક ધ્યાનમાં લીધી છે અને રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીનો અભ્યાસ કર્યો છે.

13. ઉપર નોંધ્યા મુજબ, હરિયાણા રાજ્યમાં કલા અને હસ્તકલા શિક્ષકોની ૮૧૬ જગ્યાઓ ભરવા માટે અરજીઓ મંગાવતા આયોગ દ્વારા ૨૦.૦૭.૨૦૦૬ તારીખની જાહેરાત બહાર પાડવામાં આવી હતી.એક મહત્વપૂર્ણ પાત્રતાના માપદંડમાં હરિયાણા ઔદ્યોગિક તાલીમ વિભાગ દ્વારા આયોજિત કલા અને હસ્તકલા પરીક્ષામાં બે વર્ષનો ડિપ્લોમા અથવા હરિયાણા શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સમકક્ષ લાયકાત હતી.રિટ અરજદારો કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીમાંથી આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટમાં બે વર્ષનો ડિપ્લોમા ધરાવે છે.તેથી, વિચારણા માટેનો પ્રશ્ન એ છે કે શું કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા અંતર શિક્ષણ દ્વારા કલા અને હસ્તકલામાં ડિપ્લોમાને હરિયાણા શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા હરિયાણા ઔદ્યોગિક તાલીમ વિભાગ દ્વારા આયોજિત કલા અને હસ્તકલામાં ડિપ્લોમાની સમકક્ષ લાયકાત તરીકે માન્યતા આપવામાં આવી છે.

14. રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટ કોર્સ એક અત્યંત વ્યવહારુ લક્ષી અભ્યાસક્રમ છે અને નિમણૂક કરાયેલા શિક્ષકોએ વિદ્યાર્થીઓને આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટમાં તાલીમ આપવી પડે છે જે એક વ્યવહારુ વિષય છે.આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટમાં ડિપ્લોમા ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક

શિક્ષણ વિભાગ, હરિયાણા દ્વારા નિયમિત વર્ગખંડ શિક્ષણમાં હાજરી આપતા વિદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવે છે.મોટાભાગના વિષયો વ્યવહારુ વિષયો છે અને તેમનો અભ્યાસ અંતર શિક્ષણ દ્વારા શક્ય નથી.કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી અંતર શિક્ષણ દ્વારા કલા અને હસ્તકલામાં ડિપ્લોમા આપે છે.આ ડિપ્લોમાને નિયમિત વર્ગખંડ અભ્યાસ દ્વારા આપવામાં આવતા ડિપ્લોમા સાથે સરખાવી ન શકાય.હકીકતમાં, નાણાકીય કમિશનર અને અગ્ર સચિવ, ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા ૨૭.૧૧.૨૦૦૩ પર બોલાવવામાં આવેલી બેઠકમાં, કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીને આગામી શૈક્ષણિક સત્રો એટલે કે ૨૦૦૪-૨૦૦૫ થી ઉપરોક્ત અભ્યાસક્રમ બંધ કરવા માટે કહેવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો કારણ કે તે અંતર શિક્ષણ દ્વારા ચાલી રહ્યો હતો અને તે વિદ્યાર્થીઓના શ્રેષ્ઠ હિતમાં ન હતો.કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીએ વિવિધ અગ્રણી અખબારોમાં ચેતવણી જાહેર કરી છે જેમાં સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે કેટલીક સંસ્થાઓ કે જેમણે શિક્ષક તાલીમ અભ્યાસક્રમ તરીકે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીના કલા અને હસ્તકલા અભ્યાસક્રમ માટે ભ્રામક જાહેરાત કરી હતી.એવી પણ સ્પષ્ટતા કરવામાં આવી હતી કે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીમાંથી આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટમાં ડિપ્લોમા કોઈ ચોક્કસ નોકરીની બાંધધરી આપતું નથી.નાણાકીય કમિશનર અને હરિયાણા સરકારના અગ્ર સચિવની અધ્યક્ષતામાં ૨૭.૧૧.૨૦૦૩ ના રોજ યોજાયેલી બેઠકની વિગતો આ સ્થિતિને ખૂબ જ સ્પષ્ટ કરે છે જે નીચે મુજબ છે:

નાણાકીય કમિશનર અને સરકારના અગ્ર સચિવની

અધ્યક્ષતામાં સવારે ૧૧ વાગ્યે યોજાયેલી બેઠકની વિગતો.

હરિયાણા, ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વિભાગ, કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી, કુરુક્ષેત્ર દ્વારા સત્ર ૨૦૦૩-૨૦૦૪ થી શરૂ કરાયેલા કલા અને હસ્તકલા અભ્યાસક્રમ અંગે.

હાજર

૧. એસ. ધનપત સિંહ, આઈ. એ. એસ. ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનર, હરિયાણા.
૨. એસ. રાજબીર સિંહ, આઈ. એ. એસ. નિયામક, ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ, હરિયાણા.
૩. એસ. એલ. સી. ગુપ્તા ડિરેક્ટર, પત્રવ્યવહાર અભ્યાસક્રમો, કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી, કુરુક્ષેત્ર

૧. નિયામક ઔદ્યોગિક તાલીમએ માહિતી આપી હતી કે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી, કુરુક્ષેત્રએ આ વર્ષથી અંતર શિક્ષણ દ્વારા ૨ વર્ષનો કલા અને હસ્તકલા અભ્યાસક્રમ શરૂ કર્યો છે.યુનિવર્સિટીએ શિક્ષણ વિભાગ અથવા ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વિભાગ પાસેથી મંજૂરી લીધી ન હતી.

૨. શ્રી એલ. સી. ગુપ્તાએ ધ્યાન દોર્યું હતું કે યુનિવર્સિટી પોતાના સ્તરે પત્રવ્યવહાર અભ્યાસક્રમો શરૂ કરી શકે છે

અને હરિયાણા સરકાર/શિક્ષણ વિભાગ પાસેથી પરવાનગી લેવાની જરૂર નથી.તેમણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે જનતાને જાણ કરવામાં આવી હતી કે તેમના દ્વારા સંચાલિત અભ્યાસક્રમ નોકરીની બાંધધરી નહીં આપે.

૩. હરિયાણાના ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા બે વર્ષનો કલા અને હસ્તકલા શિક્ષક તાલીમ અભ્યાસક્રમ પહેલેથી જ ચલાવવામાં આવી રહ્યો છે.સમાન પ્રકૃતિનો અભ્યાસક્રમ શરૂ કરીને, કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી, કુરુક્ષેત્ર ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વિભાગના ક્ષેત્રમાં આગળ વધ્યું છે.તેનાથી સામાન્ય લોકોના મનમાં વધુ મૂંઝવણ પેદા થઈ છે કારણ કે ઉપરોક્ત બંને અભ્યાસક્રમો સમાન છે અને તે આ અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ લેનારા યુવાનોમાં અશાંતિ પેદા કરી શકે છે કારણ કે તે માન્ય નથી.

૪. આઈટી અને વીઈ વિભાગ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવતો કલા અને હસ્તકલા શિક્ષક તાલીમ અભ્યાસક્રમ એક માન્યતા પ્રાપ્ત વ્યાવસાયિક અભ્યાસક્રમ છે જ્યારે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી, કુરુક્ષેત્ર દ્વારા શરૂ કરાયેલો કલા અને હસ્તકલાનો અભ્યાસક્રમ અંતર શિક્ષણ દ્વારા હાથ

ધરવામાં આવતો અભ્યાસક્રમ છે અને તેથી આ બંને અભ્યાસક્રમોની બરાબરી કરી શકાતી નથી.

એવો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો કે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી, કુરુક્ષેત્રને શિક્ષણ વિભાગ, હરિયાણા દ્વારા આગામી શૈક્ષણિક સત્ર ૨૦૦૪-૨૦૦૫ થી આ અભ્યાસક્રમ બંધ કરવાની વિનંતી કરી શકાય છે.

15. કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા ચેતવણીની સૂચના નીચે મુજબ છે:

ડિરેક્ટોરેટ ઓફ કરેસ્પોન્ડન્સ અભ્યાસક્રમો કુરુક્ષેત્ર

યુનિવર્સિટી, કુરુક્ષેત્ર

સાવચેતી સૂચના

કેટલીક	સંસ્થાઓ/સંસ્થાઓએ	વિવિધ
અખબારો/માધ્યમોમાં જાહેરાતો આપી છે અને પત્રવ્યવહાર અભ્યાસક્રમોના નિયામકના વિવિધ અભ્યાસક્રમો ચલાવવા માટે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીનું જોડાણ/ફોન/ફેક્સ/ઈમેલ મેળવવા માટે કમ્પ્યુટર/મેનેજમેન્ટ/અન્ય કેન્દ્રોને આમંત્રિત કર્યા છે.તે સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે આ તમામ જાહેરાતો ગેરકાયદેસર છે અને સેવા પ્રદાતાઓ માટેના કરારની શરતો અને નિયમોનું કલમ-જનું ઉલ્લંઘન કરે છે જે સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે "કોઈ પણ સંજોગોમાં સેકન્ડ પાર્ટી (સેવા પ્રદાતા) ને તેના દ્વારા સંચાલિત અભ્યાસ કેન્દ્રો સિવાય		

અન્ય કોઈ પણ એજન્સી/કેન્દ્રને આ યુનિવર્સિટીના કોઈપણ અભ્યાસક્રમમાં વિદ્યાર્થીઓની નોંધણી કરવા માટે અધિકૃત કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં અને કોઈપણ ઉદ્ધંધન આ વ્યવસ્થાને કોઈપણ નોટિસ વિના રદ કરવા તરફ દોરી જશે અને કોઈપણ ફી અને સુરક્ષાના રિફંડની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં".તેથી, આવી કોઈપણ ગેરકાયદેસર વ્યવસ્થામાં પ્રવેશ કરતી વ્યક્તિઓ તેમના પોતાના જોખમે અને જવાબદારી સાથે આવું કરશે. કેટલીક સંસ્થાઓ/પક્ષોએ કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીના ડિપ્લોમા ઇન આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટ અભ્યાસક્રમને શિક્ષક તાલીમ અભ્યાસક્રમ તરીકે ગેરમાર્ગે દોરતી જાહેરાતો પણ આપી છે.એ પણ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે ડિપ્લોમા ઇન આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટ સહિત તમામ DCC અભ્યાસક્રમો કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા માન્ય અભ્યાસક્રમો છે અને તે કોઈ ચોક્કસ નોકરીની બાંધધરી આપતા નથી.આથી, આવી કોઈપણ ભ્રામક જાહેરાતો માટે યુનિવર્સિટી કોઈ પણ રીતે જવાબદાર રહેશે નહીં.કોઈ શંકા હોય તો અને વધુ સ્પષ્ટતા માટે, કૃપા કરીને ફોન ૦૧૭૪૪-૨૩૮૫૧૮ પર સંપર્ક કરો.

નિર્દેશક

16. હરિયાણા સરકારના નિયામક અને અવર સચિવે ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનરને લખેલા તેમના પત્રમાં સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા કલા અને હસ્તકલાના ડિપ્લોમા અભ્યાસક્રમને શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા માન્યતા આપવામાં આવી નથી.આ પત્ર નીચે મુજબ છે:

માંથી

નિયામક, ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ
વિભાગ, હરિયાણા

પ્રતી,

1. એસ. ધનપત સિંહ, ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનર, હરિયાણા
ઉચ્ચ શિક્ષણ વિભાગ.

2. નિર્દેશક પત્રવ્યવહાર અભ્યાસક્રમ કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી,
કુરુક્ષેત્ર.

મેમો નંબર ટી-૩/આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટ/ફરિયાદ/૨૬૫૮૬
તારીખ ૨૪.૧૧.૨૦૦૩

વિષય:કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીમાંથી પત્રવ્યવહાર દ્વારા આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટ
પ્રોફેશનલ ડિપ્લોમા અંગે

કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી, કુરુક્ષેત્રએ પત્રવ્યવહાર અભ્યાસક્રમ
દ્વારા બે વર્ષનો આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટ પ્રોફેશનલ ડિપ્લોમા
અભ્યાસક્રમ શરૂ કર્યો છે.આ ડિપ્લોમા અભ્યાસક્રમને

શિક્ષણ વિભાગ અને ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વિભાગ, હરિયાણા દ્વારા માન્યતા આપવામાં આવી નથી.

૨. નાણાં કમિશનર અને હરિયાણા સરકારના ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વિભાગના સચિવે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા પત્રવ્યવહાર અભ્યાસક્રમ દ્વારા ચલાવવામાં આવતા માન્યતા અભ્યાસક્રમની બાબત પર વિચાર કરવા માટે રૂમ નંબર ૩૩૫, ત્રીજા માળે, નવા સચિવાલય સેક્ટર-૧૭, ચંદીગઢમાં સવારે ૧૧ વાગ્યે ૨૭.૧૧.૨૦૦૩ પર બેઠક બોલાવી છે.તમને આ સભામાં ઉપસ્થિત રહેવા વિનંતી છે.

સહી/-

હરિયાણા સરકારના ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વિભાગના નિયામક અને અવર સચિવ, હરિયાણા

17. નીચેનું કોષ્ટક દર્શાવે છે કે બંને અભ્યાસક્રમો સમકક્ષ અભ્યાસક્રમો નથી.

Sl.No.	ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વિભાગ, હરિયાણા તરફથી કલા અને હસ્તકલા તાલીમ અભ્યાસક્રમ	કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી, કુરુક્ષેત્રમાંથી આર્ટ્સ એન્ડ ક્લાસિકલ ડિપ્લોમા
૧.	નિયમિત અભ્યાસક્રમમાં ૨ થિયરી પેપર અને ૮ પ્રેક્ટિકલ હોય છે.	પત્રવ્યવહાર અભ્યાસક્રમમાં ૨ થિયરી પેપર અને ૬ પ્રેક્ટિકલ હોય છે.
૨.	એક વિષય તરીકે ડ્રોઇંગ સાથે મેરિટ એટલે કે	કોઈ પાત્રતા માપદંડ નથી, માત્ર

Sl.No.	ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વિભાગ, હરિયાણા તરફથી કલા અને હસ્તકલા તાલીમ અભ્યાસક્રમ	કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી, કુરુક્ષેત્રમાંથી આર્ટ્સ એન્ડ ક્રાફ્ટ્સ ડિપ્લોમા
	મેટ્રિકની ટકાવારીના આધારે પ્રવેશ.	૧૦+૨ એ કોઈપણ પ્રવાહમાં પાત્રતા છે.
૩.	આરક્ષણ નીતિ લાગુ પડે છે.	કોઈ યોગ્યતા નિર્ધારણ અને કોઈ વય મર્યાદા નથી.કોઈ આરક્ષણ નીતિ નથી.
૪.	મર્યાદિત બેઠકો એટલે કે ૩૦ વિદ્યાર્થીઓમાં એક એકમ હોય છે.	કોઈ મર્યાદિત બેઠકો નહીં.
૫.	૧૬૦ ગુણનું આંતરિક મૂલ્યાંકન.	કોઈ આંતરિક મૂલ્યાંકન નહીં.
૬.	પ્રયોગશાળામાં નિયમિત વ્યવહારુ વર્ગો જેમ કે:-એ) લાકડાનું કામ;બી) કલે મોડેલિંગ;સી) પેઇન્ટિંગ;ડી) એપ્લાઇડ આર્ટ;ઇ) સ્કેલ ભૂમિતિ;એફ) ડિઝાઇન અને પોસ્ટર; અનેજી) સ્થિર જીવન.	કોઈ નિયમિત વ્યવહારુ વર્ગો નથી કારણ કે તે પત્રવ્યવહાર અભ્યાસક્રમ છે.

18. અહીં એ પણ જણાવવું સુસંગત છે કે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીએ પોતે સ્પષ્ટતા કરી છે કે પત્રવ્યવહાર દ્વારા તેના દ્વારા શરૂ કરાયેલ કલા અને હસ્તકલાનો ડિપ્લોમા કલા અને હસ્તકલા શિક્ષકોના પદ પર નિમણૂક માટે નથી.હકીકતમાં, કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીએ ક્યારેય એવો દાવો કર્યો નથી કે ઉપરોક્ત ડિપ્લોમા કલા અને હસ્તકલા શિક્ષકોની નિમણૂક માટે માન્ય છે.કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીના કુલાધિપતિએ ૨૭.૦૮.૨૦૦૪ ની જાહેર સૂચનામાં સ્પષ્ટતા કરી છે કે આ ડિગ્રી વિદ્યાર્થીઓને સ્વ-રોજગાર માટે સક્ષમ બનાવવા માટે છે.અરજદારો દ્વારા રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોમાંથી કોઈ પણ એવું સૂચવતું નથી કે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા આપવામાં આવેલ કલા અને હસ્તકલાનો ડિપ્લોમા હરિયાણા ઔદ્યોગિક

તાલીમ વિભાગ દ્વારા આયોજિત કલા અને હસ્તકલાની પરીક્ષામાં બે વર્ષના ડિપ્લોમાની સમકક્ષ છે.એકિઝબિટ પી-૪ ખાતે તેના ૨૪.૧૨.૨૦૦૪ તારીખના પત્રમાં, કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટીએ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે યુનિવર્સિટી કલા અને હસ્તકલામાં ડિપ્લોમા સહિત કોઈપણ અભ્યાસક્રમ માટે કોઈ ચોક્કસ નોકરીની બાંધધરી આપતી નથી.

19. 'એકિઝબિટ પી-૨ "થી" પી-૪" નામના દસ્તાવેજોમાં એવો દાવો કરવામાં આવ્યો નથી કે આ અભ્યાસક્રમને હરિયાણા ઔદ્યોગિક તાલીમ વિભાગ દ્વારા આયોજિત બે વર્ષના ડિપ્લોમા ઈન આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટ પરીક્ષા અથવા હરિયાણા શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સમકક્ષ લાયકાતની સમકક્ષ માન્યતા આપવામાં આવી છે.

20. અમે પહેલેથી જ નોંધ્યું છે કે ૨૦.૦૭.૨૦૦૬ ની જાહેરાત મુજબ કલા અને હસ્તકલા શિક્ષકના પદ પર નિમણૂક માટે પાત્રતા માપદંડમાંથી એક "હરિયાણા ઔદ્યોગિક તાલીમ વિભાગ દ્વારા આયોજિત કલા અને હસ્તકલામાં બે વર્ષની ડિપ્લોમા પરીક્ષા અથવા હરિયાણા શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સમકક્ષ લાયકાત છે." હરિયાણાના ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું હતું કે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા કલા અને હસ્તકલા અભ્યાસક્રમમાં ડિપ્લોમા અંતર શિક્ષણ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવે છે અને આ અભ્યાસક્રમને હરિયાણા ઔદ્યોગિક તાલીમ વિભાગ દ્વારા આપવામાં આવતા કલા અને હસ્તકલા અભ્યાસક્રમમાં બે વર્ષના ડિપ્લોમા સાથે સરખાવી શકાય નહીં.હરિયાણા રાજ્ય દ્વારા આ અભ્યાસક્રમને ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા

આપવામાં આવેલી માન્યતા તેની સમાનતાથી સંપૂર્ણપણે અલગ છે. જ્યારે શિક્ષણ વિભાગના નિષ્ણાતોએ એવું માન્યું છે કે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટમાં ડિપ્લોમા એ હરિયાણા ઔદ્યોગિક તાલીમ વિભાગ દ્વારા આપવામાં આવતા આર્ટ એન્ડ ક્રાફ્ટમાં બે વર્ષના ડિપ્લોમાની સમકક્ષ નથી, ત્યારે અમારું માનવું છે કે હાઈકોર્ટ તેમની બરાબરી કરવામાં ન્યાયી ન હતી.

21. મોહમ્મદ શુજાત અલી એન્ડ અદર્સ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા એન્ડ અદર્સ (૧૯૭૫) ૩ એસ. સી. સી. ૭૬ માં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે શૈક્ષણિક લાયકાતની સમાનતા સંબંધિત પ્રશ્ન એ યોગ્ય મૂલ્યાંકન અને સંબંધિત શૈક્ષણિક ધોરણોના મૂલ્યાંકન અને આવી લાયકાતની વ્યવહારુ સિદ્ધિઓ પર આધારિત તકનીકી પ્રશ્ન છે. વધુમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જ્યાં સરકારનો નિર્ણય નિષ્ણાત સંસ્થાની ભલામણ પર આધારિત હોય, ત્યાં સંબંધિત માહિતીથી અજાણ અને સમાનતા નક્કી કરવાના હેતુ માટે જરૂરી તકનીકી આંતરદષ્ટિ દ્વારા સહાયિત અદાલત સરકારના નિર્ણયને હળવો ખતેલ પહોંચાડશે નહીં, સિવાય કે તે બાહ્ય અથવા અપ્રસ્તુત વિચારણાઓ અથવા પ્રેરિત દુર્ભાવના પર આધારિત હોય અથવા અતાર્કિક અને વિફૂત હોય અથવા સ્પષ્ટ રીતે ખોટો હોય.

22. જે. રંગા સ્વામી વિરુદ્ધ આંધ્ર પ્રદેશ સરકાર અને અન્યો (૧૯૯૦) ૧ એસ. સી. સી. ૨૮૮ કેસમાં, આ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે વિવિધ હોદ્દાઓ માટે નિર્ધારિત લાયકાતની સુસંગતતા પર વિચાર કરવો તે અદાલત માટે નથી.

23. રાજસ્થાન રાજ્ય અને અન્યો વિરુદ્ધ લતા અરુણ (૨૦૦૨) ૬ એસ. સી. સી. ૨૫૨ માં, આ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માટે અથવા સેવામાં ભરતી અથવા બઢતી માટે નિર્ધારિત પાત્રતા લાયકાત એ યોગ્ય સત્તાધિકારી દ્વારા ધ્યાનમાં લેવાની બાબતો છે.તે આ રીતે રાખવામાં આવ્યું હતું:

13. ઉપર નોંધાયેલા નિર્ણયોના ગુણોત્તર પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ માટે અથવા સેવામાં ભરતી અથવા બઢતી માટે નિર્ધારિત પાત્રતા લાયકાત એ યોગ્ય સત્તાધિકારી દ્વારા ધ્યાનમાં લેવાની બાબતો છે.કોઈ ચોક્કસ શૈક્ષણિક લાયકાતને સત્તાધિકારી દ્વારા નિર્ધારિત લાયકાતની સમકક્ષ તરીકે સ્વીકારવી જોઈએ કે નહીં તે નક્કી કરવાનું કામ અદાલતો પર નથી.

24. ગુરુ નાનક દેવ યુનિવર્સિટી વિરુદ્ધ સંજય કુમાર કટવાલ અને અન્ય (૨૦૦૯) ૧ એસ. સી. સી. ૬૧૦ માં, આ અદાલતે પુનરાવર્તન કર્યું છે કે સમાનતા એ તકનીકી શૈક્ષણિક બાબત છે.તે ગર્ભિત અથવા ધારણ કરી શકાતું નથી.સમકક્ષતા સંબંધિત યુનિવર્સિટીની શૈક્ષણિક સંસ્થાનો કોઈપણ નિર્ણય ચોક્કસ આદેશ અથવા ઠરાવ દ્વારા થવો જોઈએ, જે યોગ્ય રીતે પ્રકાશિત થવો જોઈએ.દૂરસ્થ શિક્ષણનો અભ્યાસક્રમ તેમાં અપીલકર્તા યુનિવર્સિટીની એમ. એ. (અંગ્રેજી) ની ડિગ્રીની સમકક્ષ છે કે કેમ તે અંગે ખાસ વિચારણા કરતા કોર્ટે જણાવ્યું હતું કે અંતર શિક્ષણ અભ્યાસક્રમને માન્યતા આપવામાં આવી છે તે દર્શાવવા માટે તેની સમક્ષ કોઈ સામગ્રી રજૂ કરવામાં આવી નથી.

25. ઝહૂર અહમદ રાથર એન્ડ અન્યો વિરુદ્ધ શેખ ઈમ્તિયાઝ અહમદ એન્ડ અન્યો (૨૦૧૯) ૨ એસ. સી. સી. ૪૦૪ માં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે નોકરીદાતા તરીકે રાજ્ય, નોકરીની પ્રકૃતિ, ફરજોના કાર્યક્ષમ નિર્વહન માટે જરૂરી યોગ્યતા, વિવિધ લાયકાતની કાર્યક્ષમતા, વિવિધ લાયકાતોના સંપાદન તરફ દોરી જતી અભ્યાસક્રમ સામગ્રી વગેરેને ધ્યાનમાં લીધા પછી, લાયકાતની શરત તરીકે લાયકાત સૂચવવાનો હકદાર છે. ન્યાયિક સમીક્ષા ન તો નિર્ધારિત લાયકાતની મર્યાદાને વિસ્તૃત કરી શકે છે અને ન તો નિર્ધારિત લાયકાતની અન્ય કોઈ લાયકાત સાથે સમાનતા નક્કી કરી શકે છે. લાયકાતની સમાનતા એ રાજ્ય માટે, ભરતી અધિકારી તરીકે, નક્કી કરવાની બાબત છે.

26. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારા મતે, ઉચ્ચ અદાલતે એવું માનીને ભૂલ કરી છે કે કુરુક્ષેત્ર યુનિવર્સિટી દ્વારા આપવામાં આવેલ કલા અને હસ્તકલામાં ડિપ્લોમા/ડિગ્રી હરિયાણા ઔદ્યોગિક તાલીમ વિભાગ દ્વારા આયોજિત કલા અને હસ્તકલામાં બે વર્ષના ડિપ્લોમા પરીક્ષા અથવા હરિયાણાના ઔદ્યોગિક તાલીમ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ નિયામક દ્વારા આયોજિત કલા અને હસ્તકલામાં ડિપ્લોમા સમકક્ષ છે.

27. પરિણામે, અપીલ સફળ થાય છે અને તે મુજબ તેને મંજૂરી આપવામાં આવે છે. પરિણામે, ૨૦૦૬ના સીડબ્લ્યુપી નંબર ૨૦૬૩૦માં ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ચુકાદા અને આદેશ અને સંબંધિત બાબતો, જેમાં અહીં આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે, તેને રદ કરવામાં આવે છે અને રિટ અરજીઓ રદ કરવામાં

આવે છે.બાકી અરજીઓ, જો કોઈ હોય તો, તેનો નિકાલ કરવામાં આવશે.ખર્ચ અંગે કોઈ ઓર્ડર આપવામાં આવશે નહીં.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.